

Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg

Cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4

Y Cynnig:

Cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 o dan Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Datblygu Cyffredinol a Ganiateir) 1995.

Byddai Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn dirymu'r hawliau datblygu a ganiateir ar gyfer ardal ddiffiniedig. Byddai hyn yn golygu y byddai gan yr Awdurdod y gallu i gyfyngu ar hawliau 'datblygiad a ganiateir', sef newid defnydd rhwng gwahanol ddsbarthiadau o dai annedd (Prif Gartrefi, Ail Gartrefi, Llety Gosod Tymor Byr) drwy'r gofyniad i gael caniatâd cynllunio ymlaen llaw. Wrth weithredu'r angen i dderbyn caniatâd cynllunio ymlaen llaw, bydd angen ystyried effeithiau'r datblygiad yn unol â'r cyd-destun polisi cynllunio lleol a chenedlaethol.

Pwrpas / Nod y Cynnig:

Drwy gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4, y nod hirdymor yw creu cymunedau cynaliadwy, gan sicrhau cyflenwad digonol a dewis addas o dai sy'n diwallu anghenion pobl leol. Gall niferoedd uchel o lety gwyliau ac ail gartrefi ("tai haf") fod yn fgythiad gwirioneddol i ffyniant cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd cymunedau ar draws Eryri.

Amcan craidd cyflwyno'r ymyriad hwn yw'r gobraith dros y tymor hwy y gall yr Awdurdod ddiogelu a chynnal cymunedau Cymraeg eu hiaith, trwy gynnig cyfleoedd i bobl fyw a gweithio ynddynt.

Pwy sy'n cael eu heffeithio gan y Cynnig?

Mae'r cynnig hwn yn effeithio ar bawb sy'n byw yn Eryri ar hyn o bryd, yn ogystal â phobl o'r tu allan i'r ardal sy'n ystyried symud i mewn i Eryri yn barhaol, pobl sy'n ystyried prynu ail dŷ/cartref gwyliau a phobl sy'n ystyried prynu eiddo i'r diben cynnig llety gwyliau tymor byr mewn cymuned o fewn Eryri.

Effeithiau Uniongyrchol o'r Cynnig hwn ar yr iaith Gymraeg

Datblygu ac Ymgynghori ar y Cynnig

Yn gyffredinol, gan y bydd cyfnod estynedig cyn cymeradwyo'n derfynol a chyflwyno'r cynnig hwn (12 mis), yn gyntaf mae'n bwysig nodi a yw'n debygol y bydd unrhyw effeithiau uniongyrchol ar y Gymraeg yn ystod y cyfnod datblygu ac ymgynghori, cyn ystyried gweithredu'r cynnig unwaith y caiff ei fabwysiadu.

Fel rhan o ddatblygu ac ystyried y cynnig hwn, bydd ymgynghoriad cyhoeddus helaeth yn cael ei gynnal a fydd yn cynnwys cyswllt uniongyrchol gyda phob cartref yn Eryri, yn ogystal â sesiynau ymgynghori cymunedol trwy Fforymau Cymunedol, ymgyrch codi ymwybyddiaeth trwy'r cyfryngau, cyhoeddusrwydd ar-lein ac ati. Trwy bob cam o'r broses hon a thrwy bob math o gyswllt a chyfathrebu, mae'n bwysig pwysleisio y bydd yr Awdurdod yn glynu'n llawn at ei Bolisi Iaith Gymraeg (sy'n ymgorffori Safonau statudol y Gymraeg). Mae hyn yn golygu y bydd pob gohebiaeth ysgrifenedig drwy ohebiaeth uniongyrchol neu drwy gyfathrebu ar bapur neu ar-lein â'r cyhoedd yn gyffredinol, yn gwbl ddwyieithog, gyda'r ddwy iaith yn cael eu defnyddio yn union yr un fath h.y. yn defnyddio'r un ffont, maint a diwyg.

Croesewir cyflwyniadau ysgrifenedig yn Gymraeg, a bydd unrhyw ymatebion uniongyrchol gan yr Awdurdod os oes angen yn cael eu rhoi yn yr un iaith yn ddi-oed. Bydd unrhyw gyswllt wyneb yn wyneb trwy ddigwyddiadau cymunedol yn cael ei gynnal yn Gymraeg gan Swyddogion yr Awdurdod gyda gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael i'r di-Gymraeg os bydd angen.

Felly, oherwydd y rhesymau uchod, nid oes unrhyw effeithiau uniongyrchol newydd neu ychwanegol wedi'u nodi ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg neu i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn ystod cam datblygu ac ymgynghori'r cynnig hwn, heblaw am y camau cadarnhaol presennol sydd ar waith gan yr Awdurdod sy'n rhan annatod o'r broses ymgynghori cynllunio.

Effaith Uniongyrchol: Niwtral

Gweithredu'r Cynnig

Nid oes unrhyw effaith uniongyrchol wedi'i nodi ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg drwy'r cynnig i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar draws Eryri. Yn ogystal, ni fyddai cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn cael unrhyw effaith uniongyrchol ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae hyn oherwydd y bydd y cynnig ei hun yn ofyniad ychwanegol o fewn proses gynllunio gyfredol yr Awdurdod, sef yr angen i gyflwyno cais cynllunio ar gyfer newid defnydd.

Unwaith y bydd wedi'i roi ar waith, bydd y broses ar gyfer cyflwyno cais cynllunio o dan y Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn dilyn y broses ceisiadau cynllunio sydd wedi'i hen sefydlu o fewn yr Awdurdod. Mae hyn eisoes yn sicrhau bod yr holl ffurflenni cais a nodiadau canllaw (papur ac electronig) ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg, gyda'r ddwy iaith yn cael eu defnyddio yn union yr un fath h.y. yn defnyddio'r un ffont, maint a diwyg.

Gellir cyflwyno'r holl broses cais cynllunio o ran dogfennau ysgrifenedig yn gyfan gwbl yn y Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys gohebiaeth ysgrifenedig neu electronig gyda'r Swyddog Cynllunio, Technegwyr Cynllunio a staff eraill y gwasanaeth cynllunio, heb unrhyw oedi ychwanegol wrth ymateb.

Oherwydd y nifer presennol o siaradwyr Cymraeg rhugl yng ngwasanaeth cynllunio'r Awdurdod, bydd bob amser yn bosibl cael trafodaeth lafar ynglŷn â chais cynllunio trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae hefyd yn bwysig nodi y bydd cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn golygu bod angen datblygu Canllaw Cynllunio Atodol newydd. Bydd y canllaw yma yn rhoi ystyriaethau polisi manwl i alluogi asesiad llawn o'r effaith y mae caniatâd cynllunio ar gyfer newid defnydd yn debygol o'i chael ar y gymuned honno. Bydd hyn yn cynnwys lefelau trothwy ar gyfer pob math o Dŷ Annedd ym mhob cymuned ac ati. Bydd hyn yn sicrhau penderfyniadau teg a chyson ar y ceisiadau cynllunio hyn yn y dyfodol.

Bydd datblygiad y Canllaw Cynllunio Atodol yn dilyn yr un broses hirsefydlog sydd eisoes yn ei lle o fewn yr Awdurdod, sy'n cynnwys ymgynghoriad cyhoeddus llawn a chraffu gan Aelodau'r Awdurdod. Eto, bydd yr holl ddogfennaeth gysylltiedig, prosesau ymgynghori cyhoeddus ac ati, yn gwbl ddwyieithog ac yn cydymffurfio'n llawn â Pholisi Iaith Gymraeg yr Awdurdod.

Felly, oherwydd y rhesymau uchod, nid oes unrhyw effeithiau uniongyrchol newydd neu ychwanegol wedi'u nodi ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg neu beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac eithrio'r camau cadarnhaol presennol sydd ar waith gan yr Awdurdod sy'n rhan annatod o'r broses gynllunio.

Effaith Uniongyrchol: Niwtral

Effeithiau Anuniongyrchol o'r Cynnig hwn ar yr iaith Gymraeg

Prif amcan cyflwyno'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 yw creu ymyriad gyda'r disgwyliad dros y tymor hwy y gall yr Awdurdod gyfrannu at warchod y Gymraeg a chymunedau Cymraeg eu hiaith. Mae'r ymyrraeth yn anelu at greu a chynnal cymunedau cynaliadwy trwy stoc ddigonol a fforddiadwyedd tai annedd prif breswylfa i drigolion Eryri.

Amlinellir isod yr effeithiau negyddol anuniongyrchol cronol ar yr iaith Gymraeg a nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn Eryri o barhau i ganiatáu niferoedd cynyddol o ail gartrefi a llety gwyliau o fewn cymunedau Eryri heb ymyrraeth (cyfeiriwch at y papur 'Papur Cyfiawnhau Cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4' ar gyfer data cefndir manwl i ategu'r asesiad hwn). Mae'r effeithiau cronol hyn yn cael effaith andwyol ar ddiwylliant, iaith a ffyniant economaidd cymuned yn y tymor hwy.

1. Heb ymyrraeth, bydd prisiau tai yn parhau i godi gan eu gwneud yn fwyfwy anfforddiadwy ac allan o gyrraedd pobl leol. Byddai hyn yn golygu bod mwy o bobl (sy'n ystadegol debygol o fod yn bobl iau neu'n deuluoedd â phlant ifanc) yn gorfod symud allan o'r gymuned i chwilio am dai fforddiadwy. Byddai fforddiadwyedd hyd yn oed ar gyfer cartrefi parhaol yn cael ei gyfyngu i oedolion mwy cefnog, sy'n debygol yn ystadegol o fod yn hŷn / pobl sy'n ymddeol yn symud i'r ardal.

Yn ogystal, i berson busnes, gellir gwneud mwy o incwm o osodiadau gwyliau tymor byr na rhentu ar sail parhaol i deulu lleol, felly mae opsiynau marchnad rhentu i drigolion lleol yn parhau i ostwng. Bydd y rhwystrau hyn yn erbyn prynu a rhentu cartref parhaol yn lleol yn effeithio ar ddemograffeg ieithyddol cymuned, a fyddai'n arwain at ostyngiad yn nifer y siaradwyr Cymraeg yn yr ardal.

2. Heb ymyrraeth, pan fydd y ganran o ail gartrefi a gosodiadau gwyliau mewn cymuned yn uwch na'r trothwy yr ymchwiliwyd yn flaenorol fel y pwynt hollbwysig i alluogi cynaliadwyedd hirdymor y gymuned honno; mae cyfleusterau a busnesau lleol yn mynd yn anhyfyw ac yn cael eu colli.

Pan fydd hyn yn digwydd nid oes digon o drigolion parhaol i gynnal grwpiau cymunedol, hybiau a busnesau lleol e.e. clybiau ieuencid, clybiau a grwpiau diddordeb oedolion, canolfannau cymunedol, swyddfeydd post, siopau cymunedol a thafarndai pentref ayb. Ar wahân i golli cyfleoedd cyflogaeth, mae hyn yn cael effaith andwyol ar siaradwyr Cymraeg a dysgwyr Cymraeg y gymuned gan fydd y cyfleoedd i gymdeithasu trwy gyfrwng y Gymraeg hefyd yn cael ei golli.

Yn ogystal, mae gostyngiad yn niferoedd y plant o fewn y gymuned yn golygu bod pwynt hollbwysig yn cael ei gyrraedd lle nad oes digon o niferoedd i gynnal ysgolion a meithrinfeydd lleol megis Cylch Meithrin, sy'n bwysig iawn o ran gosod seiliau cadarn i'r Gymraeg drwy addysg blynyddoedd cynnar. Unwaith y bydd ysgol yn cau, byddai angen i blant yn y gymuned honno wedyn deithio i ysgol fwy sy'n debygol o fod gryn bellter i ffwrdd. Mae'r gymuned honno wedyn yn mynd yn anneniadol i lawer o deuluoedd â phlant ifanc, gan fod yn well gan lawer fyw yn agos i ysgol leol o fewn y dalgylch cyfagos.

3. Heb ymyrraeth, mae mwy o bobl yn symud allan o'r gymuned i chwilio am dai fforddiadwy yn gadael llai o bobl i weithio mewn gwasanaethau cyhoeddus lleol sy'n hanfodol i gynnal cymuned.

O fewn Eryri, mae sgiliau Cymraeg yn aml yn hanfodol yn y sector cyhoeddus i allu cynnig gwasanaethau cyhoeddus Cymraeg i drigolion lleol. Gyda chronfa lai o siaradwyr Cymraeg i recriwtio ar gyfer swyddi gwasanaeth cyhoeddus lleol, mae'r gallu i gynnig gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg yn cael ei rwystro'n ddifrifol. Mae hyn eto yn lleihau'r cyfleoedd i siaradwyr Cymraeg fyw a gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg yn eu cymunedau eu hunain.

Fe welir o'r rhestr uchod y bydd effaith parhau gyda'r sefyllfa bresennol heb gyflwyno ymyriad cynllunio yn debygol o arwain at ddirywiad pellach yn nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn Eryri, a dirywiad yn y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau gwaith a chymdeithasol. Bydd hyn yn cael effaith andwyol ar yr iaith Gymraeg yn Eryri dros y tymor canolig i hir.

Mae cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn debygol o effeithio ar brisiau tai o fewn cymuned. Os oes trothwy critigol wedi'i gyrraedd mewn cymuned, bydd argaeledd ail gartrefi ac eiddo ar osod tymor byr yn gyfyngedig i'r stoc bresennol, sydd yn ei dro yn debygol o gadw prisiau tai o leiaf yn sefydlog os nad yn gostwng prisiau tai.

Mae risg y bydd rhai trigolion lleol (sy'n debygol o fod yn siaradwyr Cymraeg) yn cael eu hunain mewn sefyllfa o ecwiti negyddol ar eu morgais, os bydd prisiau tai yn gostwng yn sylweddol o fewn cymuned. Mae'n anodd gydag unrhyw sicrwydd rhagweld yr effaith ar y farchnad dai os cyflwynir Cyfarwyddyd Erthygl 4; fodd bynnag, mae risg y gallai hyn effeithio ar nifer fechan o drigolion parhaol o fewn cymuned.

Fodd bynnag, gydag unrhyw sefydlogi neu ostyngiad ym mhrisiau tai, mae mwy o gyfle hefyd i drigolion lleol fynd ar yr ystôl dai, os daw cartrefi'n fwy fforddiadwy. Mae'n bosibl y bydd y stoc dai presennol o fewn cymuned yn cynyddu yn y dyfodol drwy ddatblygiadau tai newydd, a ddylai, mewn cymunedau sydd wedi cyrraedd y trothwy critigol a bennwyd o ail gartrefi a gosodiadau gwyliau tymor byr, wneud yr anheddau newydd hynny'n fwy fforddiadwy gan y byddant i gyd yn dai annedd parhaol.

Wrth ystyried effaith anuniongyrchol cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar y Gymraeg, mae'n bwysig ystyried y cyd-destun polisi ehangach y mae'n gweithredu ynddo.

Mae'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn un polisi mewn cyfres o bolisiau y mae'r Awdurdod ar y cyd â Chyngor Gwynedd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy eisoes wedi'i weithredu neu y bydd yn ei weithredu yn y dyfodol agos. Dylai'r effaith gronol ar gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ynghyd â phwerau codi'r dreth gyngor yr awdurdodau lleol wneud cymunedau lleol yn Eryri yn fwy gwydn a chynaliadwy. Bydd hyn yn ei dro yn cynorthwyo i ddiogelu'r iaith Gymraeg o fewn Eryri, un o'i nodweddion arbennig.

Effaith Anuniongyrchol: Cadarnhaol

Ystyriaethau Ychwanegol

Dylid darllen yr Asesiad hwn o'r Effaith ar y Gymraeg ar y cyd â'r papur 'Papur Cyfiawnhau Cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4'.

Mae'r papur hwn yn manylu ar yr holl ystod o ddata cefndir perthnasol, gan gynnwys data ar y Gymraeg o fewn cymunedau Eryri o Gyfrifiad y DU 2021, sydd wedi'i ystyried yn briodol ac sydd wedi llywio'r cynnig. Am y rheswm hwn, nid yw'r asesiad effaith hwn wedi ailadrodd y data cefndir, er mwyn osgoi dyblygu.

Mae'r asesiad effaith hwn yn nodi'r hyn y mae Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri wedi'i nodi fel effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar y Gymraeg, o ran cyfleoedd pobl i ddefnyddio'r iaith a hefyd i sicrhau nad yw'n cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Yn ystod y broses ymgynghori gyhoeddus, hoffai'r Awdurdod glywed barn ynghylch a oes effeithiau uniongyrchol neu anuniongyrchol ychwanegol ar y Gymraeg y mae angen eu hystyried, ac nad ydynt wedi'u nodi yn yr asesiad hwn. Gallai'r effeithiau hynny fod yn gadarnhaol neu'n negyddol.

Ar gyfer unrhyw effeithiau negyddol ychwanegol uniongyrchol neu anuniongyrchol a nodir ar yr iaith Gymraeg, hoffai'r Awdurdod hefyd geisio barn ar ba newidiadau y gellir eu gwneud i'r cynnig hwn i liniaru'r effeithiau negyddol.